

Naturvernforbundet
i Stjørdal og Meråker

Årsmelding 2022

Styret, andre verv og representasjon

Styret har bestått av:

Leder: Anne Marit Ligaard

Sekretær: Arne Moksnes

Kasserer: Morten Harper

Styremedlem: Ole Teodor Hofstad

Styremedlem: Kjell Arnfinn Aune

Styremedlem: Alette Sandvik

Nye medlemmer fra og med årsmøtet 1. mars 2022:

Styremedlem: Kjell Lundemo

Varamedlem: Tone Alstadheim

Valgkomite: Morten Harper og Arild Aune

Revisor: Anne Marken

Styret har hatt en representant i **fylkesstyret** for Trøndelag: Alette Sandvik

Styret har hatt **6 styremøter** og ellers avklart saker fortløpende via epost. Vi har behandlet flere saker og gjennomført hovedpunktene i arbeidsplanen for 2022 der det viktigste har vært å følge med i alle planer om arealdisponering og andre tiltak og **fremme innsigelser når natur og miljø trues**, samt å gjennomføre flere **arrangementer for medlemmene og andre interesserte**.

Bilde fra styremøte hjemme hos Ole Teodor med feiring av 80årsdagen til Arne som har vært en uvurderlig del av naturvern og Naturvernforbundet i mange år

Årsmøte, fylkesårsmøte og Landsmøte

Årsmøtet ble gjennomført 1. mars på Daba cafe med innledende filmforedrag om ulv ved styremedlem Alette Sandvik. Deretter ble det kaffe og kaker, gjennomgang av alle sakene, diskusjon om tillegg til kommende årsplan og valg av nytt styre der alle tok gjenvalg og 2 ekstra medlemmer ble valgt inn.

12. mars deltok vi med tre representanter på Fylkesårsmøtet på Orkanger der det blant annet var foredrag om skogbruket i Trøndelag som må ta mer klima- og miljøhensyn.

Leder deltok på Landsmøtet på Hamar 22.-24. april og fikk nevnt Strandryddedagen og Frigården fra talerstolen.

Medlemsutvikling

Medlemstallet har vært stabilt på 161 medlemmer.

Saker lokallaget har arbeidet med i perioden

Høringsuttalelser, klager, debattinnlegg og intervjuer

Vi har skrevet flere høringsuttalelser i viktige saker knyttet til naturvern blant annet i forhold til Deponi og masseuttak på Frigården (2 ulike), til Planprogrammet for kommuneplanens arealdel i Meråker, Forvaltningsplan for Kongrosletta naturreservat, Nye veiers søknad om fyllinger i sjøen på Hellstranda, Blæstervollveien og Prestmoen boliger. Vi har vært intervjuet i avisa angående Naturmangfoldplanen. Vi har skrevet flere leserinnlegg til lokalavisene spesielt angående planene på Frigården og framferden til Nye veier ved Hellstranda og i utløpet til Stjørdalselva. Vi har også fått publisert innlegg i Midt-norsk debatt. Vi har ved flere anledninger blitt intervjuet i Lokalradioen. Vi har klaget på Nye veiers virksomhet og sammen med flere andre organisasjoner fått medhold i tidligere klage på Nye veiers utfylling ved Hellstranda.

De fleste av lagets medieoppslag, innlegg og uttalelser er fortløpende gjennom året blitt omtalt på nettsiden: www.naturvernforbundet.no/stjordalmeraker og noen har blitt delt på vår facebookside <https://www.facebook.com/Naturvernforbundet-i-Stj%C3%B8rdal-og-Mer%C3%A5ker-101917017841154>.

På grunn av omlegging til nye hjemmesider sentralt har vi mistet en del av dokumentasjonen, og sidene har fungert dårlig siden i høst, men vi anbefaler å se på hjemmesiden for å lese mer om de ulike sakene og å se på facebooksidene, spesielt for å se flere bilder fra de ulike arrangementene våre.

Arrangementer for medlemmer og andre interesserte

Fuglekassesnekring og Klesbyttedag

I samarbeid med Stjørdal museum Værnes arrangerte vi 26. mars Den store klesbyttedagen og Oppdrag fuglekasse. 88 personer byttet mellom 1 og 7 plagg og ca 60 personer snekret og fikk med seg ei fuglekasse hjem. Mange flere kom innom bare for å se og nyte dagen med kaffe og kaker og flere var innom husflidslagets fikselaug der de fikk tips og lærte teknikker for

reparasjon av ull og dongeri. Stadig større forbruk ødelegger livet på jorda, vi må ta vare på det vi har. Fuglekasser hjelper småfuglene og øker engasjementet for deres ve og vel.

Fuglekassesjef Kjell Arnfinn og Ane Oline

Strandryddedag

23. april deltok folk fra styret og medlemmer i Naturvernforbundet på strandryddedagen. Det ble ryddet grundig i øvre deler av Stokkbekken samt mellom Medbrua og samløpet med Gråelva.

Sluttresultatet ble 9 søppelsekker med plast, plastesker, plastflasker, plastbrikker fra Biltema, lastebånd i plast, plastfolie fra bedrifter, samt 3 gamle sykkelvrak, brøytepinner, mye innpakkingspapir, presenning fra Biltema, avfall fra Burgerking, jernrive, noe annet metallskrot pluss mye mer som ble levert på Småbåthavna.

En tilhenger ble fylt og dagen ble avsluttet med kaffe og kjeks spandert av Kjell Arnfinn ute i sola på Medbroen gård.

Omvisning på Frigården

Fredag 13. mai tok Morten med lærere og elever fra Fagerhaug International School til Lånkes flotte turområde som er truet av flere store utbyggingsprosjekter. Vi har skrevet om både planene vedrørende «[Smart Mobility Norway](#)» (Hell Arena) og [nye deponier](#). Frigården er et av leveområdene for storsalamanderen, som er en «nært truet» art på rødlisten. Det var etter å ha lest et av disse innleggene, at en av lærerne ved Fagerhaug International School i Stjørdal tok kontakt og gjerne ville bli bedre kjent med Frigården.

Salamandersafari

Lørdag 4. juni arrangerte vi Salamandersafari på Strætassfjellet med Jon Kristian Skei som guide. Turen startet med en uforglemmelig lang rekke biler som kjørte oppover mot Elvran. Heldigvis fikk vi hjelp av en kjentmann som hjalp til med å dirigere trafikken. Deretter var det en omtrent halvtimes gåtur oppover mot fjellet, noe både gamle, unge og folk med barnevogn gjennomførte i god stil. Jon Kristian er biolog med doktorgrad om salamandre og har fulgt utviklingen av både stor- og småsalamander i mange år. Dagen før hadde han satt ut 'feller' sånn at vi skulle få se salamander på nært hold. Disse ble nå åpnet og totalt ble 8 hanner og 7 hunner av storsalamander talt opp. Av småsalamander var det 48 hanner og 26 hunner. De aller fleste ble sluppet tilbake i dammen, mens noen ble satt over i et akvarium sånn at alle oppmøtte skulle få se salamanderne. Det var tydelig at både voksne og særlig barn frydet seg over å få se og også holde en salamander i hånda. Vi tok ei opptelling på antall mennesker også og talte 101 oppmøtte, noe som var langt over det vi er vant med på slike turer. Miljøagentene tok ansvar for å fyre opp bålet og vi hadde med akkurat 100 pølser, pinnebrød, kake med mer, sånn at alle som ville fikk en smak.

Værgudene var så absolutt på vår side, og det virket som om mange koste seg og hadde en finfin dag. Morten Harper fortalte litt om situasjonen på Frigården som er et spesielt viktig område for salamanderen. Det er en av mange grunner til at Naturvernforbundet er sterkt kritisk til planene både om utbygging av Smart Mobility og deponiplanene der.

Jon Kristian viste fram salamandernes unike prikkete magemønster og fortalte at hver salamander har sitt unike mønster, akkurat som vi mennesker har ulike fingeravtrykk. Han viste fram hannenes ryggkam som faller av etter paringen. Til stor forbløffelse kunne han fortelle at salamander i fangenskap har blitt så gammel som 30 år, og at alderne på salamanderne vi observerte i akvariet sannsynligvis var omtrent de samme som på barna som sto rundt og kikket på dem.

Blant hovedpunktene kan vi si at storsalamander som Stjørdal kommune har tatt nasjonalt ansvar for å ta vare på, er nært truet på den norske rødlista. Salamanderen er i likhet med frosker et amfibium som er avhengig av både vann og land. Derfor er det viktig å ta vare på begge leveområdene. Dammene må være uten fisk men med god vannkvalitet og mange insekter som den kan spise. På land trenger den fuktige steder under steiner og stokker. Salamanderen ligger i vinterdvale på frostfrie steder på land og spesielt er gammelskog verdifull med råttent ved, stubber og røtter. Salamanderbestandene har gått ned både i Norge og resten av verden fordi dammer forsvinner i jordbrukslandskapet, fisk blir satt ut, forurensning, blant annet sur nedbør gjør vannkvaliteten dårligere, vandringskorridorer blir nedbygd og overvintringsområder nedbygges.

Vi fikk mange gode tilbakemeldinger fra deltagerne. Spesielt var det gledelig at så mange 'ukjente' uten tilknytning til Naturvernforbundet eller Miljøagentene hadde møtt opp. Stjørdals befolkning og folk fra nabokommunene er interessert i naturen her i kommunen og gleder seg over nye naturopplevelser og ny kunnskap.

Dalførepatruljen

Dalførepatruljen er en sommerjobb for å rydde søppel i Stjørdal og Meråker. Hensikten med prosjektet er å rydde marint søppel samt i og ved vassdrag, og å bidra til en positiv interesse for å holde naturen ren og ryddig.

Martin Halvorsen og Oliver Lillebo, som fikk de to jobbene, viste raskt at de var godt egnet til oppdraget. Det var en særdeles våt sommer i Trøndelag, og mye av ryddingen foregikk i vegetasjonsbeltet langs vassdrag. Det ble særlig ryddet langs Stjørdalselva, der vi antok det var mye søppel etter flom i vår. Antagelsen stemte, og patruljen fant mye søppel. Det var en krevende jobb, som de utførte på en god måte. Gjennom Dalførepatruljen ble det ryddet mye søppel som ellers ikke ville blitt fjernet fordi den var til dels vanskelig tilgjengelig. Foruten selve ryddingen og rapporterte de jevnlig om arbeidet gjennom [Dalførepatruljens Facebookside](#), som nå har 1245 følgere. Søppelet ble i første omgang samlet i en egen container, for å gi en oversikt over typer søppel og volum gjennom perioden. Containeren var på 10 kubikk. Søplet ble veid til totalt 710 kg. Det var særlig mye isopor og plast. Ved avslutning av prosjektet ble containeren levert til godkjent mottak.

Prosjektet har fått mye positiv presseomtale, og vi vurderer den holdningsskapende siden ved prosjektet som svært godt oppfylt. Lokalavisene har hatt flere oppslag både før, under og etter prosjektperioden. Det har også vært intervjuer på regional tv (NRK Midtnytt) og lokalradio. Et eksempel fra Bladet: [Tidligere patruljer har funnet de utroligste ting. I år er det Oliver \(17\) og Martin \(18\) som har jobben.](#)

Gjennom samarbeid med Kristoffersen Bil kunne Dalførepatruljen bruke en elektrisk varebil til all transport.

Dalførepatruljen er finansiert gjennom midler som Naturvernforbundet mottar fra Miljødirektoratet.

Etter et spørsmål til ordfører i Stjørdal kommunestyre i desember, har kommunen varslet interesse for å videreføre Dalførepatruljen. Etter tre runder med sommerjobben (2019, 2020 og 2022) ønsker både Naturvernforbundet og initiativtager Rune Sagen at prosjektet følges opp videre av kommunen, fortsatt som en sommerjobb for ungdom. [Bladet skriver om saken etter kommunestyremøtet 24. november.](#)

Orkideer på Kongrosletta

Naturgledetur til Kongrosletta søndag 17. juli. Vår guide og kjentmann Arne måtte dessverre melde avbud i siste liten, men fikk fortalt litt om naturreservatet før han forlot oss. Takket være hyggelige, observante og kunnskapsrike deltagere fikk vi likevel en flott og innholdsrik tur i regnet.

Til sammen var vi 23 stykker, både store og små, selv om storingene var i overveldende flertall. Vi så sju ulike orkidé-arter: flekkmarihånd, engmarihånd, nattfiol, småtveblad, stortveblad, brudespore og kvitkurle. Kjell L snakket litt om medisinske planter.

Da vi satt på en liten topp og spiste nistepakkene våre, kunne Per Inge Værnesbranden fra Birdlife informere oss om at det var en fiskeørn som fløy forbi. Det var en stor opplevelse for mange av oss. På veien tilbake gikk vi innom en gammel setervoll der vegetasjonen naturlig nok var annerledes enn oppe på myrene.

Flaggermussafari på Mæle gård

Fredag 19. august møtte det opp omtrent 60 voksne, barn og ungdommer til Flaggermussafari på Mæle gård på Stjørdal. Mæle gård har lang tradisjon, har vært historisk viktig i flere perioder og har fått både byggeskikkpris og miljøpris. Hagen på gården er registrert hos Riksantikvaren som kulturminne, så vi var glade for å få komme på besøk.

Vi startet med kveldsmat og kanelboller fra lokale produsenter mens ornitolog og flaggermusekspert Per Inge Værnesbranden holdt foredrag for oss. Flaggermus er det eneste pattedyret som kan fly aktivt og hører til en av de eldste dyregruppene på jorda. Fossiler viser at de ikke har forandret seg mye de siste 50 millioner årene. På verdensbasis finnes det 1400 flaggermusarter, noe som utgjør 20 prosent av alle pattedyrarter.

Tolv av disse holder til i Norge og alle er fredet. Dessverre er fire av artene i Norge truet, mens to av artene er nær truet. I Sør-Amerika finnes det flaggermus som er avhengige av å suge blod for å overleve, mens andre lever av frukt. I Norge lever alle artene av insekter. I løpet av ei natt kan ei enkelt flaggermus fange 3000 insekter. Flaggermusene sliter derfor når insektsproduserende områder som tjern, våtmark og myrer bygges ned. Det er også et problem at kantvegetasjon som både er flukttlinje og har mange insekter blir ødelagt. I tillegg hugges løvskog som har mange insekter, og gamle trær som har viktige hulrom som flaggermus bruker.

På Mæle bor flaggermusene i låven. Vi vet ikke nøyaktig hvor de holder til, men det er vanlig at de gjemmer seg i sprekker og oppunder taket på ubebodde loft. Da skumringen kom gikk vi ut for å se og lytte etter flaggermus. For å høre dem brukte vi detektorer som gjorde at de høyfrekvente lydene de lagde ble hørbare for oss. Ut fra lydene kunne vi artsbestemme flaggermusene vi oppdaget til nord-flaggermus som er den vanligste arten i Norge. Disse flaggermusene er avhengige av hus som ynglested og derfor må man være forsiktig når man restaurerer gamle bygninger eller oppdager flaggermus der man bor. Heldigvis får de være i fred på Mæle. Nordflaggermus jakter ofte over skogen eller kulturlandskap og vi kunne se at

den 'stupte' etter insekter. Flaggermus kan bli opptil 40 år og de fleste artene får bare en unge.

Mens Værnesbranden foredro kom kveldssola inn i lokalet, og da vi gikk ut kunne vi vente på flaggermusene i en vakker og varm sensommer-senkveld. Takk til alle som møtte opp med entusiasme, interesse og glede.

Til topps på Litjkjølhaugen

Fine naturopplevelser på fjelltur til Litjkjølhaugen søndag 21. august. Vi var uvanlig heldige med været som var både varmt og bød på sol fra blå himmel. Til sammen møtte det opp 16 personer for å bli med oss på tur fra Ferslia i Meråker. Derfra bars det oppover fjellet mot Revlan. Kjell L som både er biolog og særdeles godt kjent i Meråkerfjella var guiden vår. Først gikk turen gjennom blaut blandingskog og Kjell fortalte oss ting vi ikke visste om kjente og kjære arter som for eksempel einer og ulike typer gras, siv og starr. Vi observerte blant annet

breiull, duskull, snøull, sveltull og torvull, og vi fikk lære om jordvannsmyr, regnvannsmyr, bakkemyr og rike og fattige varianter.

Bregner er et kapittel for seg: de er karsporeplanter med ledningsstrenger for transport av vann, næringsstoffer og fotosynteseprodukter. De formerer seg med sporer som dannes under bladene, faller ned på bakken og blir til en forkim med både hannlige og hunnlige formeringsorganer. Etter befruktning dannes en ny sporebærende plante. Vi så på fugletelg, hengeving, bjørnekam, fjellburkne og sauetelg.

Etter ei stund kom vi opp over bjørkeskogen og da var det tørt og lett å fortsette videre oppover og innover fjellet. Vi gikk rundt Evjekvelvet og hadde slående, vakkert utsyn til Rundfjellet og Blåberga. Hele veien var det små stopp med planter og poesi fra Kjell og da vi kom fram til Fleintjønnan ble det bålcaffe og mat, samt en dukkert for de som hadde lyst på det. Derfra gikk vi videre opp på Litjkjølhaugen som ga oss mange vakre syn med forskjellige blomster som bergfrue, blåklokke, fjellsveve og fjellblom, spesielle steinformasjoner, ruggesteiner, småtjønner og ikke minst utsikt til fjell, store innsjøer som Feren, Langen og Fjergen, og daler i alle himmelretninger. Av fjellene kan nevnes Klukan, Fongen, Sauvfjellet, Nautfjellet, Sonlifjellet, Mannfjellet, Fonnfjellet, Kirkebyfjellet, Blåstøyten, Hermannssnasen, Kråkfjellet, Storkjølhaugen, Suljetten, Åreskutan, Bunnerfjellene, Storsnasen, Helagsfjellene, Storsylen, Skardølsfjella og tilbake til Klukan når man snur seg rundt mot høyre og ser.

Kjell orienterte også om geologien i området og hadde mye mer på hjertet enn hva vi fikk tid til på turen, selv om vi brukte store deler av dagen og var tilbake til Ferslia akkurat da det begynte å regne, omtrent i 19-tida. Noen av deltagerne kom fra Trondheim, Åsen og Levanger, men vi var også flere stjørdalinger og mårråkbøgger. Vi i Naturvernforbundet er glade for at folk vil være med oss på tur, det er veldig fint å ha med seg så interesserte, entusiastiske, hyggelig og spreke folk.

Et av diktene Kjell siterte på turen var «Myrulla på Lomtjennmyrene» av Hans Børli:

*Skulle jeg mot formodning
bli salig
og komme i de saliges boliger,
da skal jeg si til erkeengelen:
Jeg har sett noe
Som var hvitere enn vingene dine, Gabriel!*

*Jeg har sett myrulla blømme
På Lomtjennmyrene*

Heime på jorda.

Politisk debattmøte om Frigårdens framtid

Tirsdag 22. november arrangerte debattmøte om Frigårdens framtid.

Unntatt Ap som hadde nominasjonsmøte, stilte alle partiene som er representerte i kommunestyret med profilerte debattanter, blant annet varaordfører Ole H. Sandvik (Høyre) og leder i plankomiteen Rolf C. Berg (Senterpartiet).

Naturvernforbundet hadde en kort innledning om hvorfor vi mener det er helt nødvendig å ta vare på all naturen som er igjen på Frigården, og vi snakket spesielt om myras velsignelse og viktighet som karbonlager, vannregulator og leveområde for planter og dyr, deriblant rødlistearter sånn som blant annet storsalamanderen. Vi ble glade for å høre at ingen av partiene, unntatt Frp, var udelte positive til planene for Frigården, planer som innebærer nedbygging av samlet ca 2900 dekar skog og myr. Frp fortalte imidlertid at også de bryr seg om myra. Mdg, Sv og Rødt var sterkt kritisk til utbyggingsplanene, mens Venstre mente naturverdiene er viktig, men at man også må ta vare på næringslivet. Høyre, Sp og Krf var mer avventende og ville ha mer informasjon og alternativer på bordet før de kan ta noen beslutninger.

Det var sterkt å høre innspillene fra velforeninga og beboerne i området som blant annet plages av tungtrafikk, støy, trafikkfarlige forhold og usikkerhet i forhold til hva som skjer framover. For oss i Naturvernforbundet er bevaring av naturverdiene på Frigården helt nødvendig både i forhold til klima, artsmangfold og levedyktige dyrebestander, og svært viktig i forhold til friluftsliv, idrett og trivsel og trygghet for naboene og lokalsamfunnet. Det virket som om politikerne lyttet til de ulike innspillene, og forhåpentligvis sitter de igjen med mer kunnskap sånn at det blir lettere å ta gode beslutninger om framtida til Frigården. Roger Rein sørget for sikker og upartisk møteledelse. Vi leide forhåndsoppvarmet skihytte av Lånke IL. Les mer om myra og debatten på hjemmesidene våre.

Ellers

Ellers har vi sendt inn forslag til Naturvernforbundets nye arbeidsprogram, Arne har representert Naturvernforbundet i Stjørdal museum Værnes sin utstilling i forbindelse med Frivillighetens år: «Av fri vilje» og vi har kommet med diverse ulike initiativ og utspill uten å komme noen særlig vei, foreløpig. Alle som bare er nevnt med fornavn i årsmeldingen er styremedlemmer (unntatt Ane Oline).

